

İçsel Sığlık ve Kuruntular

Herkes, çıplak gözle gördüğünü olduğu gibi (ya da olması gerektiği gibi) yorumlayamaz. **Yorumlamak, yalnızca zihinsel bir yeterlilik değil; aynı zamanda ahlaki bir olgunluk hâlidir.** Çünkü pozitif yorum, ancak onu gerçekten taşıyabilecek yüreklere yaklaşır.

Bu nedenle herkes, algısını kendi zihinsel kabına göre şekillendirir; kendi ölçeği ölçüsünde anlamlandırır ve yine bu ölçü nispetinde değerlendirir. Zira **insan, kalibresi kadar, niyeti kadar, bilgisi kadar ve kabı kadar gördüğünü anlar ve yorumlar.**

Mücevher, sıradan bir göz için yalnızca bir taş parçasıdır; fakat bir sarrafın nazarında paha biçilmezdir.

Bu yüzden samimiyet ve farkındalıkla hizmet eden bir sorumluluk anlayışı da ancak onu idrak eden bilinçlerde gerçek değerini bulur. Büyük resmin bilgisinden, vicdanın rehberliğinden ve adaletin aydınlığından yoksun kalan sığ zihinler, olumsuz önyargıların gölgesine kolayca sığınır. Böyle durumlarda algı, hakikatlerin ve olayların önüne geçer; görüneye değil, kuruntulara inanılır. Sonuçta ortaya konan değerlendirmeler, gerçeğin berraklığından değil; karanlığın tutumlarından beslenen negatif yorumlara dönüşür.

Oysa ruhun hikmetinden beslenen yorumlama ve değerlendirme, hayata pozitif katkı sunar; iyilik üretir. İnsanı ve toplumu yukarıya çeker, yüceltir. Buna karşılık egonun bencil tutumlarından beslenen değerlendirmeler, hayata negatif bir etki bırakır; zarar üretir, insanı ve toplumu aşağıya çeker, yorar ve alçaltır.

Çünkü bakmakla görmek arasında ince bir çizgi vardır. Bu çizgi, olguları okumada son derece belirleyicidir. Ne var ki gönül (mana) derinliğinden ve sosyal olgunluktan yoksun bazıları, yüreğin etkisini göz ardı ederek bu ince

Çizginin yalnızca akıldan ibaret olduğunu sanır. Bu yüzden herkes, kendi iç dünyasının darlığına ya da genişliğine göre yorum yapar; olayları o iç dünyanın kıstaslarıyla anlamlandırır.

İnsan onurunu ve emeğini önemseyen, yapıcı güdülere sahip diğerkâm ve erdemli kişi; herkesi kendi gibi görür, iyi niyetle okur, temiz bakar, temiz düşünür, temiz davranır. Buna karşılık insan onurunu ve emeğini önemsemeyen; bozuk güdüler ve sığ düşüncelerle hareket eden bencil tutumlarda önyargılar ve kuruntular konuşur. Kibirli, herkesi kibirli; egolu, herkesi egolu sanır. Erdemden yoksun biri, herkesi erdemsiz görür. Yalancı, herkesi yalancı; hırsız, herkesin fırsat kolladığını düşünür. Onursuz olan, herkesi kendi gibi omurgasız bilir; arsız olan, herkesi hadsiz zanneder. Kişi, kendi meşguliyeti neyse herkesi onunla meşgul sanır; kıyas ölçütü neyse herkesi o ölçüyle tartar. Zira insan çoğu kez karşısındakini değil, kendi içindeki aynanın yansımasını görür. Bu yüzden **“Kişi kendinden bilir işi”** sözü burada son derece anlamlıdır. Psikolojide buna *yansıtma* denir.

Güzellik, yalnızca dışarıda ve insanlarda bulunan bir nitelik değildir; onu gören kişinin iç dünyasıyla, ruhsal berraklığıyla ve algı düzeyiyle yakından ilişkilidir. İçsel safiyet, başkasındaki güzelliği ve erdemi daha berrak kılar. İnsanın iç dünyası kirli ve gürültülüyse, başka bir insandaki güzellik—ahlak, iyilik, şefkat ve erdem—adeta görünmez olur. Bu durum, bakan gözün; yani kalbin ve zihnin güzelliğe kapalı olmasından kaynaklanır.

Mesih’in sözü bu hakikati derin bir şekilde ifade eder: **“Bedenin ışığı gözdür; eğer gözün sağlamsa bütün bedenin aydınlık olur. Ama gözün bozuksa bütün bedenin karanlık olur”** (Matta 6:22–23). Bu söz, gözün yalnızca dış dünyayı değil; insanın bütün iç âlemini aydınlatan ya da karartan bir merkez olduğunu gösterir. Zira güzellik, bakışta değil; bakanın niteliğindedir. Güzelliği gören göz, aslında kendi içindeki güzelliği yansıtır. Gözdeki güzellik, ruhun

ışığından doğar. Güzelliği fark eden göz, güzellik taşıyan bir ruha ve uyanıklığa işaret eder. Göremeyen göz ise kendi karanlığının perdesiyle bakar. Nitekim **“İnsanın özü neyse gözü de odur. Göz, kalbin kapısıdır; kalp kirlenirse gözün ışığı da solar.”**

Bu nedenle zihni sığ ve dar, kalbi bulanık ve karışık olan kişi, ne kadar güzel bir manzaraya bakarsa baksın, güzelliğin özüne temas edemez. Oysa özne–özne ilişkilerinde saygı kendiliğinden işler; bu yaklaşımın özünde eşitlik, özgürlük ve bütünlük vardır. Özneleşmiş bir bilinç, hiç kimseyi nesneleştirmez. Ne var ki insanların en kör noktası çoğu zaman tam da burasıdır: İçeride bir yerlerde hâlâ bir “nesneleştirme / sömürü–istismar” bilinci çalışıyorsa, insan kendine benzer edilgenlikler arar ve çoğu zaman kendi edilgenliğinin farkına bile varmaz.

Yusuf Beđtaş

www.karyohliso.com